

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ԵՐՐՈՐԴ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԸ ԵՎ ԱՅԼՈՔ ԸՆԴԴԵՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

(Գանգաղ թիվ 25825/05)

ՎՃԻՌ

ԱՏՐԱՍԲՈՒՐԳ

9 հոկտեմբերի, 2012թ.

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ

09/01/2013

Սույն վճիռը վերջնական է դարձել Կոնվենցիայի 44-րդ հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն: Այն կարող է ենթարկվել խմբագրական փոփոխությունների:

Դանիելյանը և այլոք ընդդեմ Հայաստանի գործում,

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի (Երրորդ Բաժանմունք) Պալատը, հետևյալ կազմով՝

Josep Casadevall, *Նախագահ,*

Egbert Myjer,

Corneliu Bîrsan,

Alvina Gyulumyan,

Ján Šikuta,

Luis López Guerra,

Kristina Pardalos, *դատավորներ,*

և Santiago Quesada, *Բաժանմունքի քարտուղար,*

2012 թվականի սեպտեմբերի 18-ին կայացած դռնփակ նիստում,

կայացրեց հետևյալ վճիռը, որն ընդունվեց նույն օրը:

ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳ

1. Վարույթը հարուցվել է 2005 թվականի հուլիսի 14-ին Հայաստանի Հանրապետության ութ քաղաքացիների՝ պրն. Սիսակ Դանիելյանի, տկն. Կիմա Դանիելյանի, պրն. Անդրանիկ Դանիելյանի, տկն. Նաիրա Դանիելյանի, տկն. Սեդա Դանիելյանի, տկն. Սոնա Դանիելյանի, տկն. Մերի Դանիելյանի և տկն. Քրիստինե Մնացականյանի («դիմումատուներ») կողմից «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի («Կոնվենցիա») 34-րդ հոդվածի համաձայն Հայաստանի Հանրապետության դեմ բերված գանգատի (թիվ 25825/05) հիման վրա:

2. Դիմումատուներին ներկայացրել է Երևանում գործող փաստաբան պրն. Վ. Գրիգորյանը: Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը («Կառավարություն») ներկայացրել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության լիազոր ներկայացուցիչ պրն. Գ.Կոստանյանը:

3. 2007 թվականի հունիսի 29-ին գանգատն ուղարկվել է Կառավարություն: Որոշվել է նաև իրականացնել գործի ընդունելիության և ըստ էության միաժամանակյա քննություն (29-րդ հոդվածի կետ 1):

ՓԱՍՏԵՐԸ

I. ԳՈՐԾԻ ՓԱՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԸ

4. Դիմումատուները ծնվել են՝ համապատասխանաբար 1949 թվականին, 1951 թվականին, 1976 թվականին, 1977 թվականին, 1984 թվականին, 1993թ թվականին, 2003 թվականին և 1981 թվականին և ապրում են Երևանում:

5. Պրն. Սիսակ Դանիելյանը, տկն. Կիմա Դանիելյանը, պրն. Անդրանիկ Դանիելյանը, տկն. Նաիրա Դանիելյանը, տկն. Սեդա Դանիելյանը և տկն. Սոնա Դանիելյանը հանդիսանում են Երևան քաղաքի Բյուզանդի 11 հասցեում գտնվող 130 քառակուսի մետր ընդհանուր մակերեսով տան համատեղ սեփականատերեր: Դիմումատուները պնդել են, որ տկն. Մերի Դանիելյանը և տկն. Քրիստինե Մնացականյանը, որպես իրենց ընտանիքի անդամներ այս տան նկատմամբ ունեցել են օգտագործման իրավունք, մինչդեռ Կառավարությունը վիճարկել է այս հայտարարությունը և պնդել է, որ նրանք չեն ունեցել այդ իրավունքը տան նկատմամբ, այլ պարզապես ունեցել են այդ տանը բնակվելու իրավունք:

6. 2002թ. օգոստոսի 1-ին Կառավարությունն ընդունել է թիվ 1151-Ն որոշումը, որով, կառուցապատման ծրագրեր իրականացնելու նպատակով, հաստատվել են Երևանի Կենտրոն թաղային համայնքի վարչական սահմանում պետության կարիքների համար վերցվող անշարժ գույքի (հողամասեր, շենքեր և շինություններ) օտարման գոտիները՝ 345,000 քառակուսի մետր ընդհանուր մակերեսով: Բյուզանդ փողոցը ներառված էր օտարման գոտիներում ընդգրկված փողոցների ցանկում:

7. 2004 թվականի հունիսի 17-ին Կառավարությունն ընդունել է թիվ 909-Ն որոշումը, որով թույլատրվում էր Բյուզանդի փողոցի մի հատվածի (որը հետագայում պետք է վերանվանվեր Գլխավոր պողոտա) կառուցապատման իրականացնելու նպատակով պայմանագիր կնքել մասնավոր ընկերության՝ «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ի հետ:

8. 2004 թվականի հուլիսի 28-ին «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ի և Երևանի քաղաքապետարանի միջև կնքվել է համաձայնագիր, որով, *inter alia*, «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ին թույլատրվում էր ուղղակիորեն բանակցել օտարման ենթակա գույքի սեփականատերերի հետ, իսկ բանակցությունների ձախողման դեպքում՝ պետության անունից հայց ներկայացնել դատարան՝ գույքի հարկադիր օտարման պահանջով:

9. Պարզվում է, որ «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ն փորձել է կազմակերպել դիմումատուների տան չափագրման և գնահատման աշխատանքները, որպեսզի դիմումատուներին օտարման ենթակա սեփականության համար փոխհատուցում առաջարկի, սակայն

ապարդյուն, քանի որ դիմումատուները խոչընդոտներ են ստեղծել:

10. 2005 թվականի մարտի 10-ին «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ն պետության անունից վարույթ է հարուցել բոլոր դիմումատուների դեմ՝ բացառությամբ մեկի (տկն. Քրիստինե Մնացականյան)՝ նպատակ ունենալով ստիպել նրանց չխոչընդոտելու տան գնահատմանը, այդ արդյունքների հիման վրա կնքելու գույքը պետության կարիքների համար հանձնելու մասին պայմանագիրը, և վտարել նրանց:

11. 2005 թվականի մարտի 15-ին բոլոր դիմումատուները, բացառությամբ մեկի (տկն. Մերի Դանիելյան) հակընդդեմ հայց են ներկայացրել՝ վիճարկելով Կառավարության թիվ 1151-Ն որոշման սահմանադրականության հարցը: Նրանք պնդել են, *inter alia*, որ այդ որոշումը հակասում է Սահմանադրության 28-րդ հոդվածին, համաձայն որի՝ գույքը կարող է օտարվել միայն տվյալ գույքի առնչությամբ օրենքի ընդունմամբ: Նրանք նաև փաստարկ են ներկայացրել, որ Կառավարությունը, նույն հոդվածի համաձայն, իրավասու չէր որոշում կայացնել սեփականության օտարման վերաբերյալ:

12. Նույն ամսաթվին Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանը բավարարել է «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ի կողմից ներկայացված հայցը՝ կարգադրելով հայցվորներին փոխհատուցում տրամադրելու միջոցով վտարելու մասին: Փոխհատուցման գումարի չափը պետք է սահմանվեր համաձայն շուկայական գնի՝ համապատասխան գնահատում իրականացնելուց հետո: Ընդհանուր իրավասության դատարանը նաև կարգադրել է, որ նրանց կողմից վճարվեն դատական ծախսերը՝ 4,000 Հայկական դրամի չափով (դրամ): Պարզվում է, որ ընդհանուր իրավասության դատարանը հրաժարվել է ընդունել դիմումատուների կողմից ներկայացված հակընդդեմ հայցը այն հիմքով, որ դատարանն իրավասու չէ որոշում կայացնել Կառավարության թիվ 1151-Ն որոշման սահմանադրականության մասին:

13. 2005 թվականի մարտի 25-ին որպես պատասխանող կողմ հանդես եկող դիմումատուները բողոք են ներկայացրել:

14. Պարզվում է, որ 2005 թվականի ապրիլի 18-ին «Օրրան» ՍՊԸ անշարժ գույքի ընկերությունն իրականացրել է խնդրո առարկա տան գնահատում, որի համաձայն՝ այն գնահատվել է 82,600 ԱՄՆ դոլարին համարժեք Հայկական դրամ:

15. 2005 թվականի ապրիլի 21-ին վերաքննիչ դատարանը բավարարել է «Գլենդել Հիլզ» ՓԲԸ-ի կողմից ներկայացված հայցը: Վերաքննիչ դատարանը գտել է, որ հայցվորների իրավունքները

սեփականության նկատմամբ պետք է դադարեցվեն փոխհատուցման վճարման միջոցով և որոշել է դադարեցնել նրանց իրավունքները՝ վճարելով նրանց 82,600 ԱՄՆ դոլարին համարժեք Հայկական դրամ:

16. 2005 թվականի մայիսի 5-ին դիմումատուներից յոթը վճարել բողոք են ներկայացրել: 2005 թվականի մայիսի 13-ին նրանք իրենց կողմից բերված բողոքին կցել են օժանդակ փաստաթղթեր, պնդելով, *inter alia*, որ սեփականության նկատմամբ իրենց իրավունքների դադարեցմամբ խախտվել է Սահմանադրության 28-րդ հոդվածը:

17. 2005 թվականի մայիսի 27-ին վճարել դատարանը մերժել է դիմումատուների բողոքը:

II. ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ՆԵՐՊԵՏԱԿԱՆ ՕՐԵՍՆԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

18. Ներպետական օրենսդրության համապատասխան դրույթների համառոտ շարադրանքը տե՛ս *Minasyan and Semerjyan v. Armenia* գործով վճռում (թիվ 27651/05, §§ 23-43, 2009 թվականի հունիսի 23):

ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

I. ԿՈՆՎԵՆՏԻԱՅԻ ԹԻՎ 1 ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ 1-ԻՆ ՀՈԴՎԱԾԻ ԵՆԹԱԴՐՅԱԼ ԽԱԽՏՈՒՄ

19. Դիմումատուները բողոքել են, որ իրենց գույքից զրկելը տեղ է գտել թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածով սահմանված երաշխիքների խախտումով, որը շարադրված է հետևյալ կերպ.

«Յուրաքանչյուր ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ ունի իր գույքից անարգել օգտվելու իրավունք: Ոչ ոքի չի կարելի զրկել իր գույքից՝ բացառությամբ ի շահ հանրության և այն պայմաններով, որոնք նախատեսված են օրենքով ու միջազգային իրավունքի ընդհանուր սկզբունքներով:

Նախորդ դրույթները, այնուամենայնիվ, չեն խոչընդոտում պետության՝ այնպիսի օրենքներ կիրառելու իրավունքին, որոնք նա անհրաժեշտ է համարում ընդհանուր շահերին համապատասխան, սեփականության օգտագործման նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնելու կամ հարկերի կամ մյուս զանձումների կամ տուգանքների վճարումն ապահովելու համար»:

Ա. Ընդունելիություն

1. Գանգաղը ցուցակից հանելու մասին պահանջ

20. Գործի բարեկամական կարգավորմանն ուղղված անարդյունավետ բանակցություններից հետո՝ Կառավարությունը 2009 թվականի սեպտեմբերի 10-ի գրությամբ Դատարանին տեղեկացրել է, որ գանգատում ներկայացված խնդրի լուծման նպատակով այն առաջարկել է միակողմանի հայտարարություն անել՝ առաջարկելով դատարանի վճռով դիմումատուների բանկային հաշվին փոխանցված 37,206,344 դրամի փոխարեն դիմումատուներին հանձնել Երևան քաղաքի շենքերից մեկում գտնվող 130 քառակուսի մետր մակերեսով վերանորոգված բնակարան, որի շինարարական աշխատանքները պետք է ավարտվեին 2010 թվականին, ինչպես նաև՝ որոշակի դրամական գումար: Այնուհետև, այն Դատարանից պահանջել է գանգատը հանել գործերի ցուցակից՝ Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածին համապատասխան:

21. Ամսաթիվ չչարունակող գրությամբ դիմումատուները առարկել են Կառավարության հայտարարությանը: Նրանք փաստարկ են ներկայացրել այն մասին, որ, նախևառաջ, նրանց գործով այնպիսի հարցեր են բարձրացվել, որոնք նախկինում չեն քննարկվել Դատարանի կողմից: Երկրորդ, կողմերի միջև եղել է հակասություն գործի փաստերի առումով, այն է՝ հակասություն իրենց սեփականության շրջանակի առումով: Երրորդ, Կառավարության կողմից առաջարկված փոխհատուցումը եղել է ոչ համարժեք և անբավարար: Այն եղել է անհամեմատելի օտարված գույքի չափին և տեղակայմանը, և դրանով հաշվի չի առնվել հողակտորից *de facto* զրկվելու հանգամանքը: Բացի դրանից, առաջարկում բացակայել են մանրամասները, և այն ներառել է իրականացման երկարատև ժամկետ ու վարձավճարի կամայական հաշվարկ:

22. Դատարանն ի սկզբանե դիտարկում է, որ կողմերը չեն կարողացել համաձայնության գալ գործի բարեկամական կարգավորման պայմանների առումով: Այն վերահաստատում է, որ Կոնվենցիայի 38-րդ հոդվածի 2-րդ կետին համաձայն, գործի բարեկամական կարգավորմանն ուղղված բանակցությունները գաղտնի են, և այն, որ Դատարանի կանոնակարգի 62-րդ կանոնի 2-րդ կետով սահմանվում է, որ գործի բարեկամական կարգավորման հասնելու փորձի շրջանակներում տեղի ունեցած ցանկացած գրավոր կամ բանավոր հաղորդակցության և կատարված առաջարկի կամ համաձայնության վրա չի կարելի հղում կատարել կամ դրանց վրա հիմնվել մրցակցային դատավարության ժամանակ (տե՛ս *Meriakri v. Moldova* (մերժված), թիվ 53487/99, § 28, 2005 թվականի մարտի 1): Ուստի Դատարանը պետք է գործի

Կառավարության միակողմանի հայտարարության և գործի բարեկամական կարգավորմանն ուղղված բանակցությունների շրջանակից դուրս ներկայացված՝ կողմերի դիտարկումների հիման վրա, և անտեսի կողմերի պնդումները, որոնք արվել են գործի բարեկամական կարգավորման հնարավորությունների ուսումնասիրության համատեքստում, ինչպես նաև՝ այն պատճառները, թե ինչու կողմերը չեն կարողացել համաձայնության գալ գործի բարեկամական կարգավորման պայմանների շուրջ (տե՛ս *Estate of Nitschke v. Sweden*, թիվ 6301/05, § 36, 2007 թվականի սեպտեմբերի 27):

23. Դատարանը նշում է, որ Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածով նախատեսվում է, որ այն կարող է վարույթի ցանկացած փուլում որոշում կայացնել գանգատը քննության ենթակա գործերի իր ցուցակից հանելու մասին, եթե հանգամանքները թույլ են տալիս հանգել այդ հոդվածի 1-ին կետի (ա), (բ) և (գ) ենթակետերում նշված եզրակացություններից որևէ մեկին: 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի (գ) ենթակետով Դատարանին, մասնավորապես, հնարավորություն է տրվում հանելու գործը քննության ենթակա գործերի իր ցուցակից, եթե՝

«Դատարանի կողմից հիմք ընդունված որևէ այլ պատճառով գանգատի քննությունը շարունակելն արդարացված չէ»:

24. Այն նաև նշում է, որ որոշ հանգամանքներում Դատարանը, 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի (գ) ենթակետի համաձայն, կարող է հանել գանգատը ցուցակից՝ պատասխանող կառավարության կողմից միակողմանի հայտարարության հիման վրա, նույնիսկ եթե դիմումատուները ցանկություն են հայտնում, որ գործի քննությունը շարունակվի:

25. Այդ նպատակով Դատարանը պետք է հայտարարությունը ուշադիր քննի՝ իր նախադեպային իրավունքից, մասնավորապես՝ *Tahsin Acar* վճռից բխող սկզբունքների լույսի ներքո (տե՛ս *Tahsin Acar v. Turkey*, [GC], թիվ 26307/95, §§ 75-77, ՄԻԵԴ 2003-VI, նաև *WAZA Spółka z o.o. v. Poland* (որոշում) թիվ 11602/02, 2007 թվականի հունիսի 26, և *Sulwińska SulwiskaSulwiskaSulwinskav. Poland* (որոշում) թիվ 28953/03): Այնուամենայնիվ, այն անհրաժեշտ չի համարում որոշում կայացնել խնդրի վերաբերյալ կողմերի բոլոր փաստարկների առումով՝ հետևյալ պատճառությամբ:

26. Առաջարկվող փոխհատուցման բնույթին անդրադառնալիս՝ Դատարանը նշում է, որ Կառավարությունը, դիմումատուներին արդեն վճարված գումարի փոխարեն, առաջարկել է ապահովել

նրանց նոր բնակարանով և տրամադրել որոշակի գումար: Դատարանը համոզված չէ, որ սա ընդունելի առաջարկ է, քանի որ բնակարանով ապահովելու այս նախաձեռնությունը պայմանավորված էր դիմումատուներին արդեն վճարված գումարը վերադարձնելով: Այսպիսով, այս նախաձեռնությունը չէր կարող համարվել բացառապես միակողմանի, քանի որ դրա իրականացումը պայմանավորված էր մյուս կողմի՝ որոշակի լրացուցիչ պահանջների կատարմամբ (համանման իրավիճակի համար տե՛ս *Yedigaryan v. Armenia* (որոշում), թիվ 10446/05, § 35, 2011 թվականի նոյեմբերի 15, և *Yeranosyan v. Armenia* (որոշում), թիվ 3309/06, § 24, 2011 թվականի նոյեմբերի 15): Ավելին, Կառավարությունն այդ բնակարանի վերաբերյալ բավարար մանրամասներ չէր ներկայացրել (տե՛ս *Yedigaryan* գործը և *Yeranosyan* գործը, վերևում մեջբերված):

27. Ուստի Դատարանը մերժում է Կառավարության՝ գանգատը Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի 1-ին կետի «գ» ենթակետի համաձայն գործերի ցուցակից հանելու մասին պահանջը :

2. Դիմումատուներ Մերի Դանիելյանի և Քրիստինե Մնացականյանի՝ տուժողի կարգավիճակը

28. Կառավարությունը պնդել է, որ դիմումատուներ Մերի Դանիելյանը և Քրիստինե Մնացականյանը չէին կարող համարվել թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի ենթադրյալ խախտման զոհեր, քանի որ նրանք չունեին որևէ «սեփական գույք»՝ այդ դրույթի իմաստով: Մասնավորապես, դիմումատուներ Մերի Դանիելյանը և Քրիստինե Մնացականյանը մյուս դիմումատուներին սեփականության իրավունքով պատկանող տան նկատմամբ չէին օգտվում սեփականության իրավունքից, այդ թվում նաև՝ բնակելի տարածության օգտագործման իրավունքից: Վերջինս, Քաղաքացիական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի համաձայն, կարող էր ծագել միայն պետական գրանցման պահից: Այնուամենայնիվ, չկա որևէ ապացույց, որով հնարավոր է ցույց տալ, որ դիմումատուներ Մերի Դանիելյանը և Քրիստինե Մնացականյանը ունեն Անշարժ գույքի պետական կադաստրում գրանցված նման իրավունք: Այսպիսով, միակ իրավունքը, որից նրանք օգտվել են, տվյալ տան մեջ բնակվելու իրավունքն էր՝ Ընտանեկան օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի և «Երեխայի իրավունքների մասին» օրենքի 16-րդ հոդվածի համաձայն: Այնուամենայնիվ, այս իրավունքը չի կարող համարվել «սեփական գույք» թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի իմաստով:

29. Դիմումատուներ Մերի Դանիելյանը և Քրիստինե

Մնացականյանը պնդել են, որ նրանք մյուս դիմումատուներին սեփականության իրավունքով պատկանող տան նկատմամբ ունեին բնակելի տարածքի օգտագործման իրավունք: Հայաստանում գործում էր վերաքննիչ և վճարել դատարանների կողմից հստակ ձևավորված նախադեպային իրավունք, որի համաձայն՝ Բնակարանային օրենսգրքի 54-րդ և 120-րդ հոդվածների ներքո ճանաչվում էր բնակելի տարածքի օգտագործման իրավունքը՝ հետևյալ երեք գործոնների հիման վրա՝ (1) բնակելի տարածքի սեփականատիրոջ ընտանիքի անդամ լինելը, (2) այդ բնակելի տարածքում բնակվելը, և (3) սեփականատիրոջ հետ ընդհանուր տնտեսություն վարելը: Նրանց պարագայում այս երեք գործոններն էլ առկա են եղել: Դիմումատու Մերի Դանիելյանը՝ դիմումատու Անդրանիկ Դանիելյանի դուստրը, այդ իրավունքը ձեռք է բերել է ծննդյան պահից՝ 2003 թվականից, մինչդեռ Քրիստինե Մնացականյանը՝ Անդրանիկ Դանիելյանի կինը, այդ իրավունքը ձեռք է բերել նրա հետ ամուսնությունից հետո: Ավելին, նրանց կողմից այդ իրավունքից օգտվելը չի վիճարկվել ներպետական վարույթում:

30. Ընդունելով, որ բնակելի տարածքի օգտագործման իրենց իրավունքը չի գրանցվել անշարժ գույքի կադաստրում՝ դիմումատուներ Մերի Դանիելյանը և Քրիստինե Մնացականյանը փաստարկ են ներկայացրել այն մասին, որ նույնիսկ առանց պետական գրանցման նրանք օգտվել են այդ իրավունքից, քանի որ «Գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման մասին» օրենքի 41-րդ հոդվածի համաձայն՝ գույքի նկատմամբ ամուսինների, երեխաների և խնամքի տակ գտնվող այլ անձանց իրավունքերը, որոնք սահմանված են օրենքով, գործում են նույնիսկ առանց նման գրանցման: Ամեն դեպքում, եթե նույնիսկ ցանկանային, իրենք չէին կարող գրանցել իրենց իրավունքը, քանի որ Կառավարության թիվ 1151-Ն որոշմամբ սահմանվել էին այնպիսի սահմանափակումներ վիճարկվող բնակարանի նկատմամբ, որոնցով արգելվում էր անշարժ գույքի կադաստրում այդ տան նկատմամբ ցանկացած գործարքի գրանցումը:

31. Դիմումատու Մերի Դանիելյանը, ի վերջո, փաստարկ է ներկայացրել նաև այն մասին, որ բնակելի տարածքի օգտագործման իր իրավունքը հաստատվում էր նաև այն փաստով, որ, հայցվորը ձգտում էր դատարաններ դիմելու միջոցով դադարեցնել տան նկատմամբ իր իրավունքերը՝ գումարային փոխհատուցման վճարման միջոցով:

32. Դատարանը նկատում է, որ դիմումատու Մերի Դանիելյանը՝ որպես հայցվոր, մասնակցում էր տան նկատմամբ սեփականության իրավունքը դադարեցնելու համար իրականացվող դատական

քննությանը: Ավելին, ներպետական դատարանները, նման դադարեցումը որոշելիս, անմիջապես անդրադարձել են, ի թիվս մյուս դիմումատուների, դիմումատու Մերի Դանիելյանին: Այսպիսով, սեփականության նկատմամբ դիմումատու Մերի Դանիելյանի իրավունքը, այս դեպքում՝ բնակելի տարածքի օգտագործման իրավունքը, ճանաչվել է ներպետական դատարանների կողմից, որոնք որոշել են փոխհատուցում տրամադրել նրան՝ այդ իրավունքի դադարեցման դիմաց: Այստեղից հետևում է, որ Կառավարության պնդումը հակառակի մասին հիմնված չէ ներպետական դատարանների եզրակացությունների վրա: Այս առումով Դատարանը վերահաստատում է, որ բնակելի տարածության օգտագործման իրավունքն այն արդեն ճանաչել է «գույք»՝ թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի իմաստով (տե՛ս *Minasyan and Semerjyan*, մեջբերված վերևում, § 56): Հետևաբար, Կառավարության առարկությունը, այն մասով, որով վերաբերելի է դիմումատու Մերի Դանիելյանին, պետք է մերժվի:

33. Դիմումատու Քրիստինե Դանիելյանի առումով եզրահանգումները, այնուամենայնիվ, այլ են: Սեփականության օտարման վարույթում նա երբեք հանդես չի եկել որպես հայցվոր կողմ, և ոչ էլ դատարանի վճիռներն են առնչվել նրա իրավունքներին կամ որևէ այլ կերպ ակնհայտորեն բացասաբար անդրադարձել նրա իրավունքների վրա: Նա երբեք փորձ չի արել միանալ խնդրո առարկա վարույթին և պնդել, որ բնակելի տարածքի օգտագործման իր ենթադրյալ իրավունքը խախտվել է: Դատարանի տրամադրության տակ չկա որևէ նյութ՝ ապացուցելու, որ նա իսկապես ունեցել է այդ իրավունքը: Այդ իսկ պատճառով, Դատարանն ընդունում է Կառավարության կողմից՝ դիմումատու Քրիստինե Մնացականյանին վերաբերող առարկությունը և հայտարարում է գանգատի՝ Քրիստինե Մնացականյանին վերաբերելի մասն անընդունելի:

3. Եզրակահանգում

34. Դատարանը նշում է, որ այս բողոքը, առաջին յոթ դիմումատուների առնչությամբ, Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ կետի (ա) ենթակետի իմաստով ակնհայտ անհիմն չէ: Դատարանն այնուհետև նշում է, որ այն անընդունելի չէ որևէ այլ հիմքով: Հետևաբար այն պետք է հայտարարվի ընդունելի:

Բ. Գործի ըստ էության քննություն

35. Դիմումատուները պնդել են, որ իրենց պատկանող գույքից զրկելը չի կատարվել օրենքով նախատեսված պայմանների համաձայն, քանի որ այդ ամենը կատարվել է Սահմանադրության 28-րդ հոդվածով ամրագրված երաշխիքների խախտմամբ:

36. Կառավարությունը պնդել է, որ Սահմանադրության 28-րդ հոդվածը դիմումատուների գործով կիրառելի չէր:

37. Դատարանը վերահաստատում է, որ թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի առաջին և ամենակարևոր պահանջն այն է, որ սեփական գույքից անարգել օգտվելու իրավունքի նկատմամբ պետական մարմնի ցանկացած միջամտություն պետք է լինի օրինական. առաջին պարբերության երկրորդ նախադասությամբ թույլատրվում է գույքի օտարում միայն «օրենքով ... նախատեսված պայմաններով», իսկ երկրորդ պարբերությամբ ճանաչվում է, որ պետություններն ունեն անշարժ գույքի օգտագործումը «օրենքների» գործադրման միջոցով վերահսկելու իրավունք: Ավելին, իրավունքի գերակայությունը՝ ժողովրդավարական հասարակության հիմնարար սկզբունքներից մեկը, արտացոլված է Կոնվենցիայի բոլոր հոդվածներում (տե՛ս *Former King of Greece and Others v. Greece* [GC], թիվ 25701/94, § 79, ՄԻԵԴ 2000-XII): Այնուհետև, Դատարանը վերահաստատում է, որ «օրենքով նախատեսված պայմաններով» արտահայտությամբ, նախ, պահանջվում է համարժեքորեն հասանելի և բավականաչափ հստակ ներպետական իրավական դրույթների առկայություն և դրանց պահպանում (տե՛ս *Lithgow and Others v. the United Kingdom*, 1986 թվականի հուլիսի 8, § 110, շարք «Ա», թիվ 102):

38. Դատարանը նշում է, որ այն արդեն քննել է նմանատիպ բողոքներ և փաստարկներ ընդդեմ Հայաստանի մեկ այլ գործում և եզրահանգել, որ գույքից զրկելը և օգտագործման իրավունքը դադարեցնելը չեն կատարվել «օրենքով նախատեսված պայմաններով» (տե՛ս *Minasyan and Semerjyan*, մեջբերված վերևում, §§ 69-77): Սույն գործում այդ եզրակացությունից շեղվելու համար Դատարանը որևէ պատճառ չի տեսնում:

39. Համապատասխանաբար, խախտվել է թիվ 1 Անձանագրության 1-ին հոդվածը:

II. ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ ԱՅԼ ԵՆԹԱԴԻՅԱԼ ԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐ

40. Դիմումատուները նաև առաջ են քաշել մի շարք գանգատներ՝ համաձայն Կոնվենցիայի 6-րդ և 8-րդ հոդվածների:

41. Հաշվի առնելով իր տրամադրության տակ գտնվող բոլոր

նյութերը և այնքանով, որքանով այդ բողոքները գտնվում են իր դատազրույթյան ներքո՝ Դատարանը գտնում է, որ դրանցով չի բացահայտվում Կոնվենցիայով կամ դրան կից Արձանագրություններով սահմանված իրավունքների և ազատությունների առերևույթ խախտման որևէ դեպք : Հետևաբար, համաձայն Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ կետերի, գանգատի սույն մասը պետք է մերժվի՝ ակնհայտորեն անհիմն լինելու պատճառով:

III. ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ 41-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ

42. Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածը սահմանում է.

«Եթե Դատարանը գտնում է, որ տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի կամ դրան կից Արձանագրությունների խախտում, իսկ համապատասխան Բարձր պայմանավորվող կողմի ներպետական իրավունքն ընձեռում է միայն մասնակի հատուցման հնարավորություն, ապա Դատարանը որոշում է, անհրաժեշտության դեպքում, տուժած կողմին արդարացի փոխհատուցում տրամադրել»:

Ա. Վնաս

43. Նյութական վնասի դիմաց դիմումատուներ Սիսակ Դանիելյանը, Կիմա Դանիելյանը, Անդրանիկ Դանիելյանը, Նաիրա Դանիելյանը, Սեդա Դանիելյանը և Սոնա Դանիելյանը պահանջել են 3,002,092.90 եվրո՝ որպես օտարված գույքի արժեք, իսկ դիմումատու Մերի Դանիելյանը պահանջել է 14,565.40 եվրո՝ որպես իր դադարեցված օգտագործման իրավունքի արժեք: Նրանք ոչ նյութական վնասի հարցը թողել են Դատարանի հայեցողությանը:

44. Կառավարությունը մեկնաբանություններ չի արել այս պահանջների վերաբերյալ:

45. Դատարանը նշում է, որ նախկինում տրամադրել է նյութական վնասի փոխհատուցում նմանատիպ իրավիճակում (տե՛ս *Minasyan and Semerjyan v. Armenia* (արդարացի փոխհատուցում), թիվ 27651/05, §§ 17-21, 2011 թվականի հունիսի 7), որը, ըստ Դատարանի, միանգամայն կիրառելի է սույն գործում: Կիրառելով միևնույն մոտեցումը և տալով գնահատական իր տրամադրության տակ եղած բոլոր նյութերի հիման վրա՝ Դատարանը կրած նյութական վնասը գնահատում է 85,000 եվրո և որոշում է տրամադրել այս գումարը դիմումատուներ Սիսակ Դանիելյանին, Կիմա Դանիելյանին, Անդրանիկ Դանիելյանին, Նաիրա Դանիելյանին, Սեդա Դանիելյանին և Սոնա Դանիելյանին և Մերի

Դանիելյանին միասին՝ մերժելով նրանց պահանջի մնացած մասը: Այնուհետև այն որոշում է յուրաքանչյուր դիմումատուի տրամադրել 1,500 եվրո՝ որպես ոչ նյութական վնասի փոխհատուցում:

Բ. Ծախսեր և ծախքեր

46. Դիմումատուները պահանջել են նաև 4,000 դրամ ներպետական դատարաններում կրած ծախսերի և ծախքերի փոխհատուցման համար, մասնավորապես՝ դատական այն ծախսերի, որ պարտավոր են եղել կատարել:

47. Կառավարությունը մեկնաբանություններ չի արել այս պահանջի վերաբերյալ:

48. Դատարանը որոշում է տրամադրել 6 եվրո՝ որպես ներպետական վարույթում կրած ծախսերի ու ծախքերի հատուցում:

Գ. Չկատարման դեպքում հաշվարկվող տոկոսադրույք

49. Դատարանը պատշաճ է համարում, որ չկատարման դեպքում հաշվարկվող տոկոսադրույքը պետք է հիմնվի Եվրոպական կենտրոնական բանկի սահմանած փոխառության առավելագույն տոկոսադրույքի վրա, որին պետք է գումարվի երեք տոկոսային կետ:

ԱՅՍ ՀԻՄՆԱՎՈՐՄԱՄԲ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՄԻԱՁԱՅՆ՝

1. Հայտարարում է, բացառությամբ դիմումատու Քրիստինե Մնացականյանի գանգատի, բոլոր դիմումատուների՝ գույքից զրկելու վերաբերյալ բողոքներն ընդունելի՝ համաձայն թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի, իսկ գանգատի մնացած մասը՝ անընդունելի.

2. Վճռում է, որ տեղի է ունեցել թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի խախտում.

3. Վճռում է, որ՝

(ա) պատասխանող Պետությունը, Կոնվենցիայի 44-րդ հոդվածի 2-րդ կետին համապատասխան վճիռն ուժի մեջ մտնելուց հետո երեք ամսվա ընթացքում, պետք է վճարի հետևյալ գումարները, որոնք պետք է փոխարկվեն Հայկական դրամով՝ վճարման օրվա դրությամբ գործող փոխարժեքով.

(i) բոլոր դիմումատուներին միասին՝ նյութական վնասի դիմաց՝ 85,000 եվրո (ութսունհինգ հազար եվրո)՝ գումարած գանձման ենթակա բոլոր հարկերը,

(ii) յուրաքանչյուր դիմումատուին՝ ոչ նյութական վնասի դիմաց՝ 1,500 եվրո (հազար հինգ հարյուր եվրո)՝ գումարած գանձման ենթակա բոլոր հարկերը,

(iii) բոլոր դիմումատուներին միասին՝ ծախսերի և ծախքերի դիմաց՝ 6 եվրո (վեց եվրո)՝ գումարած գանձման ենթակա բոլոր հարկերը.

(բ) վերը նշված եռամսյա ժամկետի ավարտից հետո մինչև վճարման օրը պետք է վճարվի վերը նշված գումարի պարզ տոկոս՝ պարտավորությունների չկատարման ժամանակահատվածում Եվրոպական կենտրոնական բանկի սահմանած փոխառության առավելագույն տոկոսադրույքի չափով՝ գումարած երեք տոկոսային կետ.

4. *Մերժում է* դիմումատուի՝ արդարացի փոխհատուցման պահանջի մնացած մասը:

Կատարված է անգլերենով և գրավոր կերպով ծանուցվել է 2012 թվականի հոկտեմբերի 9-ին՝ համաձայն Դատարանի կանոնակարգի 77-րդ կանոնի 2-րդ և 3-րդ կետերի:

Santiago Quesada
Քարտուղար

Josep Casadevall
Նախագահ